

Kertész Endre Cigarettával

Ezen a kis képen apám [Kertész Endre] egy ilyen világfi látszatát kelti. Egy cigarettával. Nem is tudtam, hogy dohányzott. Lehet, hogy ez egy alkalmi, kocabagózás, peckesen, oldalt fityeg a száján. Valamikor az 1930-as években készült, Karcagon. Apám Karcagon született 1908-ban. Énekelt a városi bömböldében. Így hívták a férfikart. A Rózsabokor nevezetű vendéglőben a híres Farkas Gyuri cigányprímás apját, aki brácsás volt, és ugyanolyan kicsi ember, mulatozás közben az ölébe ültette. Ezek akkor nem voltak olyan furcsák, mint ma. Nagyobb volt a zsidóságnak az asszimilálódása, beilleszkedése, ma így mondják. Apámra nem igazán hasonlítunk. Az arca teljesen bennem van, erős állcsontja volt, úgy él a képzeletemben, hogy nagy ember volt testmagasságra. Ugyanakkor dacára annak, hogy ilyen vallástartó családban nevelkedett, ő teljesen alkalmazkodott a helyi viszonyokhoz. Cigányozott [Azaz: cigányzenére mulatott. -- A szerk.], focizott, énekelt, Pestre járt időnként a barátaival. Van egy olyan kép, amelyen hárman állnak a Tudományos Akadémia előtt, jól érzékelhetően egy átmulatott éjszaka után. Ezek kiválóan alkalmas emlékek,

hogy mint apa erősen felmagasztosuljon az emlékezetben. De sose ezt a részét értékeltem igazán az ő rövidke életének, hanem két másik dolgot, az egyik, hogy a nagyapám nyomdájának az egyetlen betűszedője volt, a másik az a doni illúzió. Amikor én verselni kezdtem, és időnként a formával is megpróbálkoztam, hibátlan magyaros nyolcasokat írtam, hogy '?apám a Don elfelejtett/hiába vív játékkardom?' [theresienstadt-i ballada], ilyeneket írtam. Az egésztől annyit tudtam, hogy munkaszolgálat, Don-kanyar és azzal kész. Apámból tulajdonképpen ez maradt meg, meg az, ha haragudott, akkor lefelé ráncolta a homlokát, ha meg csodálkozott vagy morfondírozott, akkor fölfelé. Ezt én is megtanultam. Mind a két irányba tudom a homlokomat ráncolni!